

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION EXTRAORDINAIRE DE 2003

9 SEPTEMBRE 2003

Proposition de loi relative aux pratiques du tatouage et du piercing

(Déposée par M. Alain Destexhe)

DÉVELOPPEMENTS

La présente proposition de loi reprend le texte d'une proposition qui a déjà été déposée au Sénat le 7 février 2003 (doc. Sénat, n° 2-1462/1 — 2002/2003).

Les pratiques du tatouage et du piercing connaissent une popularité sans précédent dans notre pays et un peu partout dans le monde. Le tatouage, qui n'était jadis réservé qu'à une catégorie marginale de la population, est à présent répandu dans toutes les couches de la population. Le piercing, c'est-à-dire la pose d'un bijou sur l'une ou l'autre partie du corps, que ce soit le lobe de l'oreille, le sourcil ou la langue, connaît une recrudescence sans précédent. On peut dire qu'il sert actuellement de mode distinctif pour certains jeunes ou moins jeunes, prenant ainsi le relais d'autres signes distinctifs des générations précédentes, tels que les cheveux longs, par exemple. À la différence de ceux-ci, ces pratiques impliquent des actes de perforation de l'épiderme. Elles comportent un risque réel d'infection et de transmission de maladies virales.

Dans son avis 7.674, le Conseil supérieur d'hygiène a récemment souligné la possibilité de transmissions de maladies virales par ces voies. D'autres voix se sont élevées pour souligner que ces pratiques n'étaient pas dénuées de risques (voir par exemple le dossier de la revue *L'Express* du 28 juin 2001).

Aucune réglementation n'existe actuellement, alors que ces pratiques continuent à se développer.

BELGISCHE SENAAAT

BUITENGEWONE ZITTING 2003

9 SEPTEMBER 2003

Wetsvoorstel betreffende het aanbrengen van tatoeages en piercings

(Ingediend door de heer Alain Destexhe)

TOELICHTING

Dit wetsvoorstel neemt de tekst over van een voorstel dat reeds op 7 februari 2003 in de Senaat werd ingediend (stuk Senaat, nr. 2-1462/1 — 2002/2003).

Het aanbrengen van tatoeages en piercings kent een nog nooit vertoond succes in ons land en een beetje overal ter wereld. Het tatoeëren, dat vroeger beperkt bleef tot een nogal marginaal deel van de bevolking, heeft zich nu uitgebreid tot alle bevolkingsklassen. Piercing, een techniek die erin bestaat een juweel aan te brengen in een lichaamsdeel, bijvoorbeeld de oorlel, de wenkbrauw of de tong, kent een nooit eerder geziene opleving. Men zou kunnen zeggen dat het piercen tegenwoordig door jonge en minder jonge mensen wordt toegepast om op te vallen, zoals de vorige generaties trachtten op te vallen door hun lange haar bijvoorbeeld. Tatoeages en piercings houden echter, in tegenstelling tot het dragen van lange haren, de perforatie van de opperhuid in. Dit betekent dat er een reëel risico bestaat op infectie en overdracht van virale aandoeningen.

De Hoge Gezondheidsraad heeft in zijn advies 7.674 onlangs benadrukt dat er langs deze weg virale aandoeningen kunnen worden overgedragen. Ook zijn er andere stemmen opgegaan om te onderstrepen dat deze praktijken niet zonder risico zijn (zie bijvoorbeeld het dossier van het tijdschrift « *L'Express* » van 28 juni 2001).

Er bestaat momenteel geen regelgeving terzake, hoewel deze praktijken blijven toenemen.

Il a été envisagé d'imposer aux professionnels des obligations d'ordre technique. Cela ne va pas sans poser un certain nombre de questions, dont la première est de savoir qui contrôlera le respect de ces dispositions.

Dans l'état actuel des choses, il importait de donner un cadre dans lequel ces professions s'exerceraient.

Faisant suite à l'avis du Conseil supérieur d'hygiène, il importait également de veiller à ce que le client qui veut se faire tatouer ou se voir poser un piercing donne un consentement éclairé, c'est-à-dire qu'il soit pleinement informé de l'existence de risques et de la nécessité de veiller à des conditions d'hygiène rigoureuses.

C'était d'ailleurs à la même conclusion que le Conseil supérieur d'hygiène publique français était arrivé dans son avis du 15 septembre 2000.

Il semblait également nécessaire de réglementer l'accès à ces pratiques chez les mineurs, chez qui elles ne sont pas toujours indiquées.

La présente loi a pour but de rencontrer ces nécessités.

L'exemple du Canada

Au Canada, les autorités régionales disposent de larges pouvoirs en matière de contrôle sanitaire des tatouages et des piercings.

Dans la plupart des états régionaux :

- la tatouage est interdit en dessous de 18 ans;
- le piercing est interdit en dessous de 16 ans;
- les mineurs doivent avoir l'autorisation des parents;
- les inspecteurs sanitaires disposent d'une large marge de manœuvre pour contrôler l'équipement, le matériel et les pratiques des commerces qui effectuent ces actes et ils peuvent imposer des mesures de correction, voire fermer un établissement;
- les clients signent un texte de décharge (liability exclusion document), qui est aussi un document d'information.

Exemple :

- le soussigné certifie qu'il n'est pas sous l'influence de l'alcool ou de drogues;
- le soussigné certifie qu'il ne souffre « pas d'une maladie du sang ou de la peau, sida, hémophilie, allergies, maladies contagieuses ou cardiaques »;

Er is overwogen om aan de beoefenaars van deze praktijken technische verplichtingen op te leggen. Dit gaat echter gepaard met een aantal vragen, waarbij als eerste de vraag rijst wie de naleving van deze bepalingen gaat controleren.

Zoals de zaken er nu uitzien, is het belangrijk een kader te scheppen waarin deze beroepen uitgeoefend kunnen worden.

Gelet op de aanbevelingen van de Hoge Gezondheidsraad is het ook belangrijk dat erop wordt toegezien dat de klant die een tatoeage of piercing wil laten zetten, hier bewust voor kiest, dat wil zeggen dat hij volledig wordt geïnformeerd over het feit dat er risico's aan verbonden zijn en dat er gelet moet worden op strikt hygiënische omstandigheden.

De Franse Hoge Gezondheidsraad was trouwens in zijn advies van 15 september 2000 al tot dezelfde conclusies gekomen.

Ook lijkt het noodzakelijk regels uit te vaardigen wat minderjarigen betreft, voor wie deze praktijken niet altijd wenselijk zijn.

Het huidige wetsvoorstel wil een oplossing bieden voor al deze kwesties.

Het Canadese voorbeeld

In Canada beschikken de regionale overheden over een ruime bevoegdheid inzake het sanitair toezicht op tatoeages en piercings.

In de meeste Canadese deelstaten :

- is tatoeage verboden voor personen jonger dan 18;
- is piercing verboden voor personen jonger dan 16;
- dienen minderjarigen de toelating van hun ouders te hebben;
- beschikken de gezondheidsinspecteurs over een ruime bewegingsvrijheid om de uitrusting, het materiaal en de praktijken te controleren van de zaken waar aan tatoeage en piercing wordt gedaan en kunnen zij corrigerende maatregelen treffen en zelfs de zaak sluiten;
- tekenen de klanten een document in verband met de verantwoordelijkheid (liability exclusion document), dat ook een informatief document is.

Hierin wordt bijvoorbeeld door de ondertekenaar verklaard dat

- hij niet onder invloed van drank of alcohol verkeert,
- hij niet aan een bloed- of huidziekte lijdt, en geen AIDS, hemofilie, allergie, een besmettelijke ziekte of een hartziekte heeft;

— les femmes certifient qu'elles ne sont pas enceintes («à leur connaissance»).

COMMENTAIRE DES ARTICLES

Article 2

Ainsi défini le terme tatouage vise tant les inscriptions ou dessins sur la peau réalisés par un tatoueur, que le maquillage permanent, du contour de l'œil par exemple, que réalisent certaines esthéticiennes. La loi vise en effet à sécuriser ces pratiques à quelque endroit qu'elles aient lieu.

Le terme piercing est également défini de façon assez large et englobe toute pratique incluant une perforation de l'épiderme.

Le tatouage laisse toujours une trace définitive. Il est donc encore plus important de le contrôler.

Article 3

La loi sur le registre de commerce dispose que toute personne qui se propose d'exercer une activité commerciale quelconque par l'exploitation d'un établissement principal, d'une succursale ou d'une agence, doit au préalable demander son immatriculation au registre du commerce. Une obligation similaire est prévue en cas de commerce ambulancier.

L'article 2 du Code de commerce répute acte de commerce toute prestation d'un travail principalement matériel fourni en vertu d'un contrat de louage d'industrie, du moment qu'elle s'accompagne, même accessoirement, de la fourniture de marchandises.

Ces deux éléments suffisent-ils à établir que toute personne qui pratique le tatouage ou le piercing doit disposer d'une immatriculation au registre de commerce? Il est permis d'en douter.

Certains praticiens arguent en effet du caractère exclusivement artistique de leur profession ou prétendent l'exercer pour le plaisir, à titre gratuit.

Ils pratiquent dès lors leur art prétendument à titre occasionnel ou privé, à leur domicile, voire dans des arrière-salles de cafés, dans des conditions d'hygiène insuffisantes. En cas de réclamation, le client n'a personne à qui s'adresser.

L'obligation d'immatriculation a pour but de mettre fin à ce type de clandestinité, en donnant un caractère officiel à la pratique du tatouage et du piercing.

Il serait souhaitable de compléter l'arrêté royal du 31 août 1964 déterminant la nomenclature des activi-

— en verklaren vrouwen dat zij («voor zover zij weten») niet zwanger zijn.

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel 2

Zoals hij hier is gedefinieerd, verwijst de term «tatoeage» naar opschriften of tekeningen op de huid die door een tatoeëerder worden aangebracht, maar ook naar de permanente maquillage — bijvoorbeeld rondom de ogen — die door een schoonheidsspecialiste wordt aangebracht. De wet strekt er immers toe al deze praktijken veilig te maken, waar zij ook worden uitgeoefend.

Ook de term «piercing» is vrij ruim gedefinieerd en omvat iedere praktijk waarbij de huid wordt doorboord.

Tatoeage laat altijd definitieve sporen na. Het is dus nog belangrijker hierop controle uit te oefenen.

Artikel 3

De wet betreffende het handelsregister bepaalt dat elke persoon die voornemens is door het exploiteren van een hoofdinrichting, een filiaal of een bijkantoor, enige handelswerkzaamheid uit te oefenen, vooraf om zijn inschrijving in het handelsregister moet verzoeken. Er bestaat een soortgelijke bepaling over de leurhandel.

Artikel 2 van het Wetboek van koophandel stelt dat onder «daden van koophandel» onder meer verstaan wordt, elk in hoofdzaak materieel werk verricht ingevolge huur van diensten, zodra het, zelfs op bijkomstige wijze, gepaard gaat met levering van koopwaar.

Volstaan deze twee elementen om te bepalen dat elke persoon die tatoeages of piercings aanbrengt, ingeschreven moet zijn in het handelsregister? Men kan dit betwijfelen.

Sommige beoefenaars beroepen zich immers op het absoluut artistieke karakter van hun beroep of beweren het voor hun plezier uit te oefenen, zonder er betaling voor te vragen.

Zij beweren dus dat zij hun kunstvorm occasioneel of in privé-kring beoefenen, thuis, of zelfs in de achterzaaltjes van cafés, waar de hygiëne te wensen overlaat. Bij ontevredenheid kan de klant zich tot niemand wenden.

De verplichting tot inschrijving in het handelsregister heeft tot doel aan dit soort clandestiene praktijken een einde te maken en het aanbrengen van tatoeages en piercings een officieel karakter te verlenen.

Het koninklijk besluit van 31 augustus 1964 tot vaststelling van in het handelsregister te vermelden

tés commerciales à mentionner au registre de commerce, qui ne comprend actuellement pas les professions de tatoueur et pierceur. Ceux-ci sont repris comme studios d'esthétique.

Article 4

Le texte est inspiré des recommandations des professionnels, des recommandations de l'avis n° 7.674 du Conseil supérieur d'hygiène en matière de tatouage et piercing et d'autres organismes scientifiques.

Le Conseil supérieur recommande que soit jeté après usage toute partie d'instrument qui perce la peau ou les muqueuses. Concrètement, cela signifie que l'usage du pistolet pour percer les oreilles n'est pas recommandé. L'aiguille du pistolet peut en effet être un vecteur de transmission de maladies virales. Il suffit qu'un client atteint d'une infection grave se fasse percer l'oreille et qu'ensuite, le même pistolet soit réutilisé sur d'autres clients.

La revue française *Le bulletin épidémiologique* (n° 04/2002) arrivait d'ailleurs à la conclusion que l'usage de ce type de pistolet devait être totalement proscrit, à cause de ce risque de contamination.

Le taux maximum de nickel dans un bijou à implanter a été déterminé dans une directive européenne. Actuellement, il n'existe pas de directives ou de recommandations similaires pour les encres de tatoueurs.

Le dernier paragraphe, relatif au don de sang, est également directement inspiré des recommandations de l'avis du Conseil supérieur d'hygiène.

Article 5

L'interdiction du tatouage avant l'âge de 18 ans est une façon de protéger les jeunes contre un acte qui laisse une trace définitive. Ils ne sont d'ailleurs pas nécessairement conscients de la portée d'un geste qui laissera des traces jusqu'à la fin de leurs jours.

La présence d'un des parents pour donner son accord à la réalisation du piercing d'un mineur âgé de moins de 16 ans permet de vérifier l'authenticité de l'accord écrit produit par le jeune. En outre, le parent présent est normalement informé des données médicales relatives à son enfant et est mieux à même de réagir au contenu du texte informatif à afficher. Enfin, le professionnel pourra informer non seulement le jeune mais aussi un de ses parents, des soins et des précautions à prendre durant la période de cicatrisation.

handelsbedrijvigheden, waarin de beroepen van tatoeëerder en piercer momenteel niet vermeld staan, zou dan ook gewijzigd moeten worden. Deze bedrijvigheden worden opgenomen onder de categorie «schoonheidsstudio's».

Artikel 4

De tekst steunt op de aanbevelingen van vakmensen, van de aanbevelingen in het advies nr. 7.674 van de Hoge Gezondheidsraad betreffende tatoeëring en piercing en van andere wetenschappelijke instellingen.

De Hoge Gezondheidsraad raadt aan dat alle delen van het instrument die de huid of de slijmvliezen doorprikken, na gebruik worden weggegooid. *In concreto* betekent dit dat het gebruik van een pistool om gaatjes in de oren te maken, niet aanbevolen is. De naald van het pistool kan immers een rol spelen in de overbrenging van virale ziekten. Het volstaat dat een klant met een ernstige infectie zijn oren laat doorboren en dat het pistool daarna bij andere klanten wordt gebruikt.

Het Franse tijdschrift «*Le bulletin épidémiologique*» (nr. 4/2000) kwam zelfs tot de conclusie dat het gebruik van dit soort pistolen helemaal verboden zou moeten worden, vanwege het risico op besmetting.

Het maximumgehalte aan nikkel dat in een in te brengen juweel mag zitten, is vastgelegd in een Europese richtlijn. Er bestaan momenteel geen soortgelijke richtlijnen of aanbevelingen voor tatoeëerink.

Ook de laatste paragraaf, met betrekking tot de donatie van bloed, is rechtstreeks gebaseerd op de aanbevelingen van de Hoge Gezondheidsraad.

Artikel 5

Het verbod op tatoeage voor personen jonger dan 18 jaar is een manier om jongeren te beschermen tegen een handeling die definitieve sporen nalaat. Jongeren zijn zich niet altijd bewust van de draagwijdte van een gebaar waarvan zij tot op het einde van hun leven sporen zullen dragen.

De aanwezigheid van een van de ouders die instemt met het aanbrengen van een piercing bij een minderjarige jonger dan 16, maakt het mogelijk de authenticiteit van het geschreven akkoord dat de jongere dient te tonen, na te gaan. De aanwezige ouder is normaal gezien op de hoogte van de medische gegevens over zijn kind en is dan ook beter in staat om te reageren op de inhoud van de informatieve tekst die aangeplakt moet zijn. Bovendien kan de tatoeëerder/piercer niet alleen de jongere maar ook de ouder informeren over de verzorging en de voorzorgen die men moet nemen tijdens de wondgenezing.

La règle de l'article 373 du Code civil, prévoyant qu'à l'égard des tiers de bonne foi chacun des pères et mères est présumé agir avec l'accord de l'autre quand il accomplit seul un acte de cette autorité, a été retenue dans le cas présent.

Il va de soi que les professionnels auront tout intérêt à conserver l'accord écrit qui leur a été produit. Cette obligation n'a cependant pas été inscrite afin d'éviter la constitution légale de fichiers permettant de savoir qui s'est fait tatouer ou piercer, ceci afin de respecter la vie privée de chacun.

Même si les sanctions ou les contrôles n'étaient pas mis en œuvre, la menace d'une action éventuelle des parents contre le professionnel incitera celui-ci à son application. En créant cette interdiction ou ces contraintes, la loi met fin à toute discussion sur la question de savoir si la pratique du tatouage ou du piercing sur un mineur est une faute. Cette clarification sera la bienvenue puisqu'il arrive que des parents poursuivent en justice des professionnels qui ont tatoué ou percé leurs enfants (exemple: Tribunal correctionnel de Liège, 8 février 2001, cas de parents qui ont porté plainte contre le pierceur de leur fille mineure; Cour d'appel de Gand, 26 mars 2001, cas de parents qui ont porté plainte contre le tatoueur de leur fils mineur).

Article 6

La pratique de piercing au moyen d'un pistolet comporte un risque puisque la même aiguille perce successivement des parties du corps de plusieurs personnes en pouvant contaminer les unes avec les virus des autres. L'avis du Conseil supérieur d'hygiène recommande d'ailleurs expressément que toute partie d'instrument qui perce la peau ou les muqueuses soit jetée après usage. Il existe à présent des pistolets jetables qui ne présentent pas ce type de risque.

Alain DESTEXHE.

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

In dit geval wordt dus uitgegaan van de regel vervat in artikel 373 van het Burgerlijk Wetboek, dat zegt dat ten opzichte van derden die te goeder trouw zijn, elke ouder geacht wordt te handelen met instemming van de andere ouder wanneer hij, alleen, een handeling stelt die met het ouderlijk gezag verband houdt.

Het spreekt vanzelf dat de professionele tatoeërs/piercers er alle belang bij hebben het schriftelijke akkoord dat zij kregen, te bewaren. Deze verplichting is echter niet in het wetsvoorstel opgenomen, om te voorkomen dat er op wettelijke basis databases worden samengesteld waaruit blijkt wie een tatoeage of piercing heeft laten aanbrengen, wat strijdig zou zijn met het principe van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

Zelfs indien de sancties of de controles niet uitgevoerd worden, volstaat de dreiging van een mogelijke rechtsvordering van de ouders tegen de tatoeëerder/piercer om deze laatste ertoe aan te zetten het reglement toe te passen. Door het verbod of de beperkingen op te leggen, maakt de wet een einde aan alle discussies over de vraag of tatoeage of piercing bij een minderjarige een vergrijp is. Deze verduidelijking is welkom, aangezien ze voorkomt dat ouders de tatoeëerder/piercer die hun kind getatoeëerd/gepiercet heeft, gerechtelijk vervolgen (bijvoorbeeld voor de correctionele rechtbank van Luik, 8 februari 2001, een zaak waarin de ouders klacht hebben ingediend tegen de piercer van hun minderjarige dochter; hof van beroep van Gent, 26 maart 2001, een zaak waarin ouders klacht hebben ingediend tegen de tatoeëerder van hun minderjarige zoon).

Artikel 6

Het piercen door middel van een pistool houdt risico's in, aangezien dezelfde naald de lichaamsdelen van verschillende mensen na elkaar doorboort, zodat de een besmet kan worden met het virus van een ander. In zijn advies beveelt de Hoge Gezondheidsraad trouwens uitdrukkelijk aan dat alle delen van het instrument die de huid of de slijmvliezen doorprikken, weggegooid moeten worden na gebruik. Er bestaan tegenwoordig wegwerppistolen, die geen risico's van dit type inhouden.

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

Pour l'application de la présente loi, on entend par :

— tatouage: toute pratique visant à marquer le corps humain de façon durable en injectant une substance colorante sous l'épiderme;

— piercing: toute perforation de l'épiderme en vue d'y introduire un corps étranger à caractère ornemental.

Art. 3

Peuvent seuls pratiquer le tatouage et le piercing les détenteurs d'une immatriculation au registre de commerce du ressort dans lequel ils exercent habituellement.

L'inobservation de cette disposition est passible des sanctions prévues au chapitre VIII des lois coordonnées du 20 juillet 1964 relatives au registre de commerce.

Art. 4

Le client reçoit obligatoirement avant l'acte projeté une feuille reprenant au moins le texte suivant :

«Les personnes souffrant d'hémophilie, d'une diminution de leur système immunitaire, d'une affection cutanée ou de toute autre affection pouvant entraîner des complications lors de la cicatrisation, ainsi que les femmes enceintes, courent un risque en se faisant tatouer ou pratiquer un piercing. Ces personnes sont invitées à consulter leur médecin avant tout tatouage ou piercing.

L'utilisation de matériel mal stérilisé peut engendrer la contamination par des maladies telles que le sida ou l'hépatite. Le client est invité à s'informer auprès du praticien des méthodes de stérilisation de son matériel et de la qualité des produits utilisés.

Le Conseil supérieur d'hygiène recommande l'utilisation de matériel à usage unique, toute partie d'instrument qui perce la peau ou les muqueuses devant être jetée après usage. Le port de gants à usage unique jetés après chaque client est également recommandé.

Pour le piercing, le client peut demander au professionnel la production d'un certificat indiquant la composition du bijou pierçant implanté, dont le taux de nickel ne peut être supérieur à 0,05 %.

Le praticien informera le client des précautions à prendre pour que le tatouage ou le piercing cicatrise correctement ainsi que des contre-indications telles

Art. 2

Voor de toepassing van deze wet verstaat men onder

— tatoeage: elke praktijk waarbij het menselijk lichaam op blijvende wijze gemerkt wordt door de injectie van een kleurstof onder de opperhuid;

— piercing: elke perforatie van de opperhuid met de bedoeling er een lichaamsvreemd sierobject in aan te brengen.

Art. 3

Tatoeage en piercing mogen alleen uitgevoerd worden door de houders van een inschrijving in het handelsregister van de rechtbank van koophandel in het rechtsgebied waar zij gewoonlijk hun activiteit bedrijven.

Bij niet-naleving van deze bepaling, kunnen de sancties worden toegepast die opgenomen zijn in hoofdstuk VIII van de gecoördineerde wetten van 20 juli 1964 betreffende het handelsregister.

Art. 4

Alvorens tot een handeling wordt overgegaan, moet de klant een blad hebben ontvangen waarop ten minste de volgende tekst is afgedrukt :

«Personen die lijden aan hemofilie, aan een verzwakt immuunsysteem, een huidaandoening of enige andere aandoening die complicaties bij de littekenvorming kan veroorzaken, alsook zwangere vrouwen, lopen een risico wanneer zij zich laten tatoeëren of piercen. Deze personen worden verzocht vóór een tatoeage of piercing een geneesheer te raadplegen.

Het gebruik van slecht gesteriliseerd materiaal kan een besmetting meebrengen met ziekten als AIDS of hepatitis. De klant wordt verzocht de tatoeëerder of piercer te vragen om informatie inzake de methoden waarmee het materiaal wordt gesteriliseerd en de kwaliteit van de gebruikte producten.

De Hoge Gezondheidsraad beveelt aan dat het materiaal eenmalig wordt gebruikt en dat alle delen van het instrument die de huid of de slijmvliezen doorprikken, na gebruik worden weggegooid. Ook worden handschoenen voor eenmalig gebruik aangeraden, die na iedere klant worden weggegooid.

Inzake piercing kan de klant de piercer vragen om een attest voor te leggen waaruit de samenstelling blijkt van het aan te brengen pierce-juweel, waarbij het nikkelgehalte onder de 0,05 % moet liggen.

De tatoeëerder/piercer brengt de klant op de hoogte van de voorzorgen die deze laatste moet nemen opdat de tatoeage of piercing behoorlijk

que l'exposition au soleil, la piscine et les produits non neutres pendant la période de cicatrisation.

Lors de tout don de sang, le client devra signaler qu'il a pratiqué le tatouage ou le piercing. Ceci peut entraîner le refus de son don de sang pendant une période déterminée, même après le retrait de l'ornement.»

Art. 5

Sont interdits :

1° le tatouage sur les personnes qui n'ont pas atteint l'âge de 18 ans;

2° le piercing sur les personnes qui n'ont pas atteint l'âge de 16 ans sans l'accord écrit d'un des deux parents donné en présence du praticien;

3° le piercing des parties génitales ou des mamelons sur les personnes qui n'ont pas atteint l'âge de 18 ans.

Art. 6

Le piercing au moyen d'un pistolet perceur réutilisable est interdit.

29 juillet 2003.

Alain DESTEXHE.

geneest, alsook van de contra-indicaties, zoals zonnebaden, of gebruik maken van het zwembad of van niet-neutrale producten tijdens het genezingsproces.

Bij bloeddonaatie dient de klant te melden dat hij een tatoeage of piercing heeft laten aanbrengen. Dit kan betekenen dat zijn bloed gedurende een bepaalde periode geweigerd wordt, zelfs nadat het sierobject weer verwijderd is.»

Art. 5

Verboden zijn :

1. tatoeages bij personen die de leeftijd van 18 jaar niet bereikt hebben;

2. piercings bij personen die de leeftijd van 16 jaar niet bereikt hebben, tenzij een der ouders hiervoor toestemming verleent in aanwezigheid van de tatoeëerder/piercer;

3. piercing van de genitaliën of de tepels bij personen die de leeftijd van 18 jaar niet bereikt hebben.

Art. 6

Piercing door middel van een herbruikbaar piercingpistool is verboden.

29 juli 2003.